

MOŽNÁ VZNIKNE MEMORANDUM NA PODPORU VOŠ

A jaké jsou další koncepční plány Unie zaměstnavatelských svazů?

Když školské asociace chtějí prosadit své názory a představy do legislativních i výkonných opatření státu, mohou se opírat o váhu své legitimity. To ale v mnoha případech nestačí. Aby jejich hlas zazněl na odpovědných místech a nebyly z moci úřední obejity, mohou se spolehnout na Unii zaměstnavatelských svazů. Díky svému členství v této bez nadsázky obří instituci se stávají oficiálním připomínkovým místem a mohou své zájmy prosazovat i v rámci tripartity. A to není rozhodně málo.

Důležitým poznávacím znakem Unie zaměstnavatelských svazů (UZS) jsou tematicky či spíše rezortně zaměřené konference, jež se pravidelně rok co rok opakují. Samozřejmě konference o školství mezi nimi nemůže chybět, zvláště uvědomíme-li si, že členové rekrutující se z této oblasti patří k dlouhodobým a v jistém slova smyslu vlastně zakládajícím členům této zaměstnavatelské organizace s téměř třicetiletou historií (dnes sdružuje 62 členů zastupujících zhruba 15,5 tisíce organizací se třičtvrtě milionem zaměstnanců). Pro tu letošní, která proběhne příští týden v Praze, nynější prezident UZS Jiří Horecký dokonce získal příslib účasti od Andreje Babiše, který se tak může stát prvním premiérem diskutujícím o českém školství na půdě konference o vzdělávání pořádané touto zaměstnavatelskou organizací.

Platforma pro zpětnou vazbu

Když se před pěti roky tato akce konala poprvé, J. Horecký tehdy pro UN řekl, že se pro pořádání setkání tohoto typu v unii zaměstnavatelů rozhodli proto, že ve školství chyběla platforma, kde by se v jeden okamžik setkali zástupci státu se zaměstnavateli i se zaměstnanci, kde by ministerstvo školství vyložilo, jaké změny do budoucna plánuje, a hlavně kde by obratem získalo i zpětnou vazbu z terénu. Změnilo se něco od té doby na tomto pojetí?

„Ne, to všechno zůstává. Výjimku jsme udělali jen před dvěma roky. Tehdy bylo právě před sněmovními volbami, a proto jsme konferenci přestavěli na jakýsi debatní stůl politiků, kteří na něm mohli prezentovat a obhajovat představy svých politických stran, jež prosazují v oblasti

vzdělávání. Ostatně za dva roky před dalšími volbami naši konferenci v tomto pojetí pravděpodobně zopakujeme. K jedné změně ale přece jen došlo. První konference řešily výhradně stěžejní nebo koncepční otázky, například reformu financování nebo platy. Loni jsme se ale rozhodli přidat přednášku na téma, které by mohlo zajímat ředitele škol nikoli jen jako manažery, ale i jako pedagogy. Takže letos bude docent Jaroslav Zvěřina přednášet o problémech sexuality mládeže,“ upozornil prezident UZS.

Nekonečný příběh

J. Horeckého mrzí, že se mnohá témata jednotlivých konferencí neustále opakují,

„Mnohem větší problém než ta či ona zkratka před jménem je to, že absolventi VOŠ jsou zařazováni v katalogu prací a potažmo platových tabulkách ve státní správě o stupeň niž než bakaláři.“

a vlastně se opakovat musí, protože se je stále nedaří smysluplně vyřešit. Snad s výjimkou reformy financování regionálního školství, která v těchto dnech konečně začala ožívat. A samozřejmě i platů učitelů i nepedagogů, o jejichž podstatném zvýšení se také dlouho pouze mluvilo, a teprve až nyní došlo k výrazné nápravě.

K systémovým „ležákům“ patří jednoznačně čtvrt století trvající emancipační snahy vyšších odborných škol (jejich asociace je rovněž členem UZS), které žádají mimo jiné zavedení širší oboustranné propustnosti s odpovídajícími bakalářskými programy nebo přiznání titulu profesní bakalář, či dokonce přijetí samostatného zákona pro VOŠ (s variantami koncepcí

případné institucionální transformace tohoto sektoru by měl přijít právě probíhající velký evropský projekt). Podle prezidenta Horeckého se však zdá, že naděje na nějaké opravdu hluboké systémové změny se v dohledné době prakticky nerýsuje.

„Dokonce jsem před několika týdny slyšel z úst některých ředitelů vošek, že ani profesní bakalář nemusí být pro tento sektor skutečně efektivním řešením. Mnohem větší problém než ta či ona zkratka před jménem prý je to, že absolventi vyšších odborných škol jsou zařazováni v katalogu prací a potažmo platových tabulkách ve státní správě o stupeň niž než bakaláři. Jednáme o tom s ministerstvem práce a sociálních věcí, ale výsledek je, troufám si říci, velmi nejistý.“

Co se týče propustnosti studijních programů, pak zejména v regulovaných oborech zdravotnických a sociálních, kde jsou si kvalifikace získané na vyšších a vysokých školách dokonce ze zákona rovný, je chybou, že k ní prakticky nedochází. Dohodili jsme se proto se zástupci vyšších odborných škol, že se pokusíme s vysokými školami domluvit jednání, které by problémem propustnosti pomohlo odblokovat.

Požádáme v této souvislosti ministry zdravotnictví a školství, aby pozvali zástupce vysokých škol a vyšších odborných škol nabízejících zmíněné obory a vyvolali diskusi, jež by vedla k podepsání memoranda, které by v podstatě ani nešlo odmítnout. Tedy něco ve smyslu – vysoké školy samozřejmě mají právo část vyššího odborného studia uznat či neuznat, ale bylo by dobré, aby se zavázaly, že tuto možnost budou vždy pečlivě zvažovat a případné odmítnutí odůvodní. Právě v těchto dnech se na uspořádání takového jednání pokoušíme s oběma ministerstvy domluvit. Z mého pohledu je takové memorandum jediné schůdné a zároveň relativně velmi rychlé opatření, jež se může v horizontu měsíců dotáhnout do konce. Na rozdíl,

Foto: Petr Husník

Prezident Unie zaměstnavatelských svazů ČR Jiří Horecký

a je to velká škoda, třeba od požadavku na samostatný zákon pro VOŠ nebo novely vysokoškolského zákona, případně dalších návrhů," uvedl J. Horecký.

Prezident UZS navíc v této souvislosti zdůraznil fakt, který se na zaměstnavatelských fórech pravidelně objevuje – diplomovaní specialisté jsou trhem práce žádaní díky specifickému profesnímu zaměření oborů, které vystudovali. Proto by bylo nešťastné o tento typ studia přijít.

Zmíněné problémy, demografický pokles a drtivá konkurence bakalářských studií vyvolávají obavy o další osud vyšších studií. Obavy, které jsou podepřeny i čísly. Podle analýzy Národního ústavu pro vzdělávání počet studentů vstupujících do terciáru již několik let klesá. Hlavním viníkem je nejen nepříznivá demografická situace. Speciálně u vošek se přidává další, již zmíněný faktor – k poklesu počtu studentů dochází i proto, že se snižuje podíl uchazečů, kteří se hlásí na vošky, zatímco mírně roste procento těch, kteří pokračují studiem na vysoké škole. Například v roce 2014/2015 bylo přijato na VOŠ celkem 9 procent absolventů maturitních oborů, v dalších letech 8,4 procent a 7,8 procent a v roce 2017/2018 již jen 6,6 procenta absolventů.

Víc do nenároků

Ale vraťme se k UZS. Klíčovým tématem je pro tuto organizaci – stejně tak i pro školské asociace – téma odměňování.

„V otázce nutnosti zvyšování platů jsme na jedné lodi s odbory, nicméně často se rozcházíme například v otázce finančních zdrojů," řekl J. Horecký. „Odbory občas prosazují zvýšení platů, aniž by bylo jasné, z čeho se to zaplatí. My zvyšování nenavrhujeme v okamžiku, kdy na něj nejsou peníze. Ale pozor, to, co říkám, se samozřejmě týká mnohem víc sociálních služeb a zdravotnictví než školství. Zadrůhé v posledních letech odbory vyjednávaly o platech s vládou, aniž by toto téma přednesly na tripartitě. A zatřetí, rozcházíme se i v pohledu na strukturu platů. Odbory chtějí spíš konzervativní systém odměňování vázaný na platové stupně a tarify, kdežto my říkáme, že je třeba vytvořit větší prostor i pro nenárokovou složku platu. Když jeden pedagog učí o deset let méně než jiný, automaticky to přece neznamená, že musí učit hůř. Může to být klidně i naopak. Proto by měl mít ředitel školy větší možnost ocenit lepší práci kolegů – říkám to i s vědomím toho, že se výjimečně může stát, že ředitel je špatný manager, který necítí princip spravedlnosti.“

Podle jeho slov se nicméně UZS s odbory na letošek shodla na navýšení 10 procent do tarifů a 5 procent do nadtarifů. Stejně tak se zaměstnavatelé shodují s odbory v nesouhlasu s aktuálním návrhem na plošné navýšení všem pedagogům o stejnou částku. Na vysvětlenou: ministr školství Robert Plaga dříve navrhl pět procent do základu a pět na odměny. Poté přišel

s návrhem, že by všichni měli dostat do základu 1750 korun a zbytek do odměn. Následně záměr upravil – tarif by se měl zvednout o 2250 korun a odměny o téměř 1400 korun. A minulý týden přišel s verzí, podle níž by základ všem měl vzrůst o 2700 korun a na nadtarify by se využilo v průměru 900 korun.

„S tímto pojetím plošného zvyšování mám principiální problém. Představte si, že jeden pracovník je zařazen v páté třídě, jiný ve dvanácté, jeden bere 13 tisíc korun, protože pracuje jako uklízečka, jiný 60 tisíc, když je třeba vyšším úředníkem či lékařem. A teď by se mělo přidat všem stejně? Kdyby se tento přístup uplatňoval pravidelně, rozdíl mezi pracovními pozicemi se postupně smažou a vytratí se motivace k práci, a to určitě není dobře," dodal J. Horecký.

Nejsme stejní

Ve veřejném prostoru se pohybuje řada velkých zaměstnavatelských uskupení. Jedno od druhého se liší v cílech, kterých chce dosáhnout, což se odvozuje od složení členské základny. Jak se v tomto ohledu diferencuje UZS?

„Odišnost je daná tím, že například Svaz průmyslu a dopravy nebo Hospodářská komora sdružují téměř výhradně zaměstnavatele z oblasti soukromého sektoru a nemají ve své členské základně téměř žádné vzdělavatele. U nás je tomu přesně ▶

Shutterstock

„Myslíme si, že by vhodnějším řešením mohla být nějaká srovnávací zkouška v průběhu nebo na konci základní školy. Ta by mohla jednak ukázat, zda jsme vůbec připraveni na zavedení cut-off score, jednak by nemusela mít nějaké vedlejší záporné efekty třeba v podobě negativního dopadu případného neúspěchu u této zkoušky, respektive horšího výsledku, na budoucí kariéru žáka,“ zdůraznil J. Horecký.

Nejde o revoluci

Na druhé straně ještě těsnější propojení odborných škol s podniky by mohlo pomoci zajistit úkol, který se rychle stává doslova fenoménem současnosti – tedy úspěšně najet na vlnu digitalizace, což přirozeně ani zdaleka neznamená jen naučit žáky pracovat s počítačem. Vždyť kde jinde by měla odborná škola bezprostřednější přístup k nejnovějším robotickým výkřikům než právě v provozech firem, s nimiž spolupracuje? A co říká na toto téma UZS?

Podle jejího prezidenta je nepřijemné, že se tato oblast dostává do rámcových vzdělávacích programů, třeba teď při jejich revizích, s velkým zpožděním, které se navíc zvyšuje o další navazující zákonné lhůty nutné k implementaci změn do školních vzdělávacích programů. A logicky pak i o délku samotného, již inovovaného studia.

„Třeba v oblasti sociálních služeb nebo zdravotnictví se o tomto tématu, a to i na evropské úrovni, víc mluví, než se ve skutečnosti děje. Obecně se hovoří o tom, že robotizace už je tady, že už se ruší pracovní místa atd. Přitom až na výjimky jsme ve všech oborech s digitalizací na úplném začátku a zdá se mi, že digitální řešení, která přicházejí, nejsou zdaleka tak revoluční – aspoň ve smyslu čtvrté průmyslové revoluce. Podle mě jde spíš o sled přirozených a postupných opatření, k nimž ale dochází již spoustu let. To samozřejmě neznamená, že by školství nemělo být v přístupu k digitálním technologiím flexibilnější. Přesto si myslím, že si praxe s absolventy našich škol bude umět poradit a že se mladí lidé budou schopni uplatnit, základ profese budou mít ze školy dobrý a v zaměstnání se doškolí,“ uzavřel prezident UZS J. Horecký.

Když už jsme se dostali až k absolventům škol, pak dodejme ještě poznámku: UZS spolu s ministerstvem zdravotnictví před časem rozjelo dlouhodobou kampaň s chytlavým názvem Studuj zdrávku. Podle J. Horeckého jde o úspěšný projekt, jehož cílem je zvýšit počet studentů na středních a vyšších odborných zdravotnických školách, což se snad nyní trochu povedlo. Co nového z dílny UZS vyjde? Projekt Studuj průmku... Pokud se záměr uskuteční, bude opravdu zajímavé sledovat jeho vliv na potenciální uchazeče o profesně orientované středoškolské studium.

► naopak. Je proto logické, že na stejné věci můžeme mít jiný pohled – když formuluje náš názor nebo stanovisko, determinuje ho převážně pohled vzdělavatelů,“ řekl prezident UZS s tím, že jednou z oblastí, kde se organizace, kterou vede, rozchází s jinými zaměstnavateli, je názor na zavedení tří povinných zkoušek u maturity, jinými slovy na zavedení povinné matematiky.

UZS totiž – stejně jako její členové sdružení v Unii školských asociací Česha – prosazuje zachování současného modelu, což se jim možná, soudě alespoň podle aktuálních událostí, podaří. Minulý týden totiž ministr školství Robert Plaga oznámil, že navrhne vládě zrušení plánovaného zavedení povinné maturity z matematiky. Nechal tak upravit svůj návrh ze začátku tohoto roku, který počítal se sjednocením termínu zavedení této zkoušky v různých typech škol na jaro 2022 (předloha počítá také s přesunutím ústních a písemných částí maturit z jazyků ze státní úrovně zpět do škol). Analýza Cermatu podle ministra ukázala, že žáci matematice nerozumějí a neumějí ji používat v praxi. Je prý proto nutné nejdřív zlepšit kvalitu výuky a až potom případně uvažovat o zavedení povinné zkoušky. „Je to tak, i proto a z řady dalších důvodů by měla být ponechána možnost volby mezi matematikou

a cizím jazykem. Hájíme to, co chtějí školy, které jsou u problému nejbližší. Jde o racionální přístup,“ dodal J. Horecký.

A pak je tu velké téma zavedení duálního systému vzdělávání, který v poslední době intenzivně řeší obě zmiňované podnikové organizace. V této věci zastává UZS výrazně rezervovanější stanovisko. Duál ano, ale...

„Představa, že tento systém bude fungovat u nás jako v Německu, je zcestná. Duál bude určitě úspěšný v případě velkých firem, které disponují personálními i finančními zdroji. Ale u malých podnikatelů? Pokud se vedle stávajícího modelu odborného školství vytvoří nějaký nový, dobrovolný, byť o to možná složitější systém, dobrá, ale přijde nám to jako maximum možného,“ uvedl prezident Horecký.

Mimochodem UZS se svým prosazováním názorů školských asociací dostává do rozporu i s jinými aktéry na trhu vzdělávání. Nedávno to bylo například v otázce zavedení minimální latky úspěšnosti neboli cut-off score, kterou Asociace krajů navrhla zavést v jednotných přijímacích zkouškách do maturitních oborů s argumentem zkvalitnění středoškolského vzdělávání.

Unie zaměstnavatelských svazů

Tato organizace má mezi všemi zaměstnavatelskými svazy dominantní postavení v oblasti veřejných služeb, jako jsou zdravotnictví, sociální služby, školství, kultura a neziskový sektor – s přesahem do pojišťovnictví, finančních služeb, průmyslu, šetrné energetiky a veřejné správy... Je oficiálním připomínkovým místem veškerých legislativních návrhů... Prostřednictvím Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů je povinným připomínkovým místem legislativních návrhů s možností uplatnit rozpor na úrovni vlády ČR... Má zastoupení v Radě pro hospodářskou a sociální dohodu (tripartita) i ve většině tripartitních pracovních týmů. Má přístup na jednání Legislativní rady vlády.